

κύκλο τῆς φαντασίας του. Οἱ μορφές του εἶναι πάντοτε στά σύγνεφα σὲ κάποιον ὄνειρευτὸ κόσμο. Κ' ἡ ἀδύνατη Τέχνη του προσπαθεῖ νάνεβαί ψηλότερα ὅσο μπορεί, στὸν οὐρανὸ ἂν εἶναι δυνατό, νὰ δημιουργήσῃ τίς ἀγαπημένες του μορφές κι' ἀπὸ κεῖ ὕστερα νὰ τις κατεβάσῃ στὴ γῆς καὶ νὰ τις βάλῃ στὴ σκηνή. Κι' αὐτῆς ἀκόμα τῆς «Φαίας καὶ Νυμφαίας» τὰ πρόσωπα εἶναι γεμάτα ἀπὸ κάπια μάταιη προσπάθεια λυρισμοῦ καὶ τὸ ἔργο δλόκληρο εἶναι κλεισμένο μέσ' σ' ἓν ἀράχνη ποιητικὸ δίχτυ. Γιὰ πολλοὺς λόγους ὁ κ. Δαυλαλέης δὲ φαίνεται νὰ εἶναι φτιαγμένος γιὰ δραματικὸς ἴσως πιτύχαινε πολὺ περισσότερο γιὰ ποιητὴς. Μὰ πάλι κι' ἀπ' τὸ λυρισμὸ του, ὅσο μεγάλος κι' ἂν εἶναι κι' ὅσο κι' ἂν πλημμυρίζῃ μέσα του, δὲ μένει παρὰ μιὰ ἄτεχνη-ξυψωμένη πνοή ἀπὸ φανερῶμά του ποὺ σβύνεται καὶ χάνεται στὴν ἐχτέλεση. Ἔτσι τὸν ποιητὴ χάνεται μόνο ὁ ποιητὴς.

*

Ἀνάμεσα στὰ ἔργα τοῦ Σαίξπηρ εἰκίνο ποὺ περισσότερο ταιριάζει στὸ χαρακτήρα τῆς καθαρῆς κωμωδίας εἶναι ὁ «Φάλσταφ» — οἱ κυράδες τοῦ «Οὐίνουρ» (The merry Wive of Windsor). Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι ὁ Σαίξπηρ ἔγραψε ἐπιτηδὲς τὸ ἔργο γιὰ νὰ φχαριστήσῃ τὴν Ἐλισάβετ ποὺ εἶχε ἦδη θαυμάσει τὸν ὑπέροχο κωμικὸ τύπο τοῦ «Φάλσταφ» στὸ ἱστορικὸ δράμα «Ἐρρίκος IV» κ' ἐπιθυμοῦσε νὰ τὸν δῆ κ' ἐρωτοχτυπημένο. Στὴν κωμωδία αὐτὴ βρίσκουμε πιστότατα ὅλα τὰ ἦθη τῆς ἰποχῆς ἐκείνης καὶ τὴ ζωντανότατη ἀναπαράσταση τῆς Ἑγγλέζικης ζωῆς. Ὁ Φάλσταφ εἶναι ἡ ὑπεροχώτερη κωμικὴ μορφή ποὺ ἔπλασε ἡ φαντασία τοῦ Σαίξπηρ. Μὰ καλύτερα ἂς ἀντιγράψουμε τὸν ἀληθινὰ ὠραῖο καὶ πιστὸ χαρακτήρισμό ποὺ τοῦ δίνει ὁ Taine στὴν ἱστορία του τῆς Ἀγγλικῆς φιλολογίας.

*

«Ἐνας χοντρομπαλῆς ἐκεῖ βλαστημιόρης, ἀστεῖος, μπεκρῆς μὲ τὸ κορμὶ γιομάτο ἀπὸ χτηνώδικες ὀρμές καὶ μὲ τὸ πῖο σπιρτόζο πνέμ. πραγματικὸ βαρέλι κρασιοῦ μὲ τὴν ἀπέραντη κοιλια του, τὰ κοκκινιφμένα μάτια του, τὸ ξαναμμένο μούτρο του, τὸ σπυρτὸ περπάτημά του. Περνάει τὴ ζωὴ του ἀνάμεσα στὴς μποτίλιες τοῦ κρασιοῦ καὶ συχνὰ βρίσκεται κοιμισμένος κάτω ἀπ' τὰ τραπέζια. Ξυπνάει μόνο γιὰ νὰ βλαστημήσῃ, νὰ γιομίσῃ τὸν κόσμο ψευτιές, νὰ κλέψῃ ἢ νὰ ψευτοπερηφανευτῆ. Ξέρει χίλιους τρόπους γιὰ νὰ τσιμπᾷ τῶν ἀλλωνῶν τὰ χρήματα. Καὶ τὸ χειρότερο ποὺ εἶναι γέρος, ἰππότης, αὐλικὸς καὶ καλαναθρεμμένος. Δὲ ὅς φρίνεται μ' ὄλ' αὐτὰ πῶς ὁ τύπος αὐτὸς πρέπει νὰ εἶναι ἀντιπαθητικὸς, σιχαμένος. Κε' ὅμως ἀδύνατο νὰ τὸν γνωρίσῃ κανεὶς καὶ νὰ μὴ τὸν ἀγαπήσῃ. Κατὰ βάθος δὲν εἶναι καθόλου κακὸς· ὄλη του ἡ ἐπιθυμία εἶναι νὰ παίξῃ μόνο καὶ νὰ γελάσῃ. Ὅταν βρίζεται μὲ κἄναν ἄλλο φωνάζει περισσότερο αὐτὸς ἀπαντώντας μὲ τὸ παραπάνω στὴς βρισιές. Ὑστερα ὅμως ἀπ' τὸν τσακωμὸ δὲν τῶχει τίποτα νὰ κάτῃ μαζί τους στὸ ἴδιο τραπέζι, νὰ τσουγκρίσῃ τὸ ποτήρι του μὲ τὸ δικό τους, καὶ νὰ πιῇ στὴν ὑγεία τους. Τὴς κακίες του τίς λέει φανερὰ καὶ κάθε μέρα, μὲ τὴν εὐχάριστη πνοὴ δὲ γίνεται νὰ μὴ τοῦ τίς συχωρῆσει κανεὶς. «Ἐ, καλὰ γέτοιός εἰμαι, τί θέτε νὰ κάνω τώρα; Τάχα πῶς πίνω; Μήπως τὸ κρασί δὲν εἶναι ὠραῖο πρᾶμα; Πῶς τὸ κόβω λάσπη ὅτα μυρίζουμε ξύλο;— Μήπως εἶν' εὐχάριστο νὰ τις τρώω, κανεὶς; Κάνω χρέη καὶ

χτυπᾶω λεπτὰ ἀπ' τοὺς βλάκες. Σάμπως εἶναι κακὸ νάχῃς τίς τσίπες σου γεμάτες; Περηφανεύομαι καὶ μὲ τὸ δικό μου. Μ' ἀρέσει νὰ μὲ λογαριάζουν». — ἀξίρετε ὅτι ὁ Ἀδάμ καὶ μέσ' στὴν τὴν ἀγνόητα, τὰ μουρτάρειψ; τί θέτετε λοιπὸν νὰ κάνῃ ὁ φτωχὸς Τζὼν Φάλσταφ στὸ διεφθαρμένο αὐτὸν αἰῶνα; Διάβολε, ἔχω περισσότερο κρέας ἀπ' τὸν ἄλλο κόσμο κι' ἀκόμα εἶμαι φοβερὰ ἀκράτητος». Ὁ Φάλσταφ εἶναι τόσο εὐλικρινὰ ἀνθικός ποὺ καταντᾷ πιά νὰ μὴν εἶναι. Σὲ κάποιον ὀρειμένο σημεῖο τελειώνει ἡ συνείδηση. Ἡ φύση παίρνει τὴ θέση της κι' ὁ ἄνθρωπος τρέχει στὴς ὀρμές του, χωρὶς πιά νὰ σκέφτεται τὸ δικό ἢ τὸ ἄδικο, σὰ θηρίο ἄγριο τῶ δασῶνε. Βλαστήμιες, βρισιές, ὄρκοι, κατάρεις, διαμαρτυρίες κυλοῦνε ἀπ' τὸ στόμα του σὺν ἀπὸ βαρέλι ἀνοιχτό. Τὰ ψέμματα γεννιοῦνται μέσα του, ἀνθίζουν, μεγαλώνουν, γιγαντώνονται, κουκουλώνουν τὸ ἓνα τῆλο. Λέει ψευτιές περισσότερο γιὰτὶ εἶναι στὴ φύση του καὶ στὴ φαντασία του παρὰ γιὰτὶ εἶν' ἀνάγκη, ἢ σφερό. Δηγιέται καμιά φορὰ πῶς ἔτυχε νὰ πιναστῇ μὲ δυὸ ἄλλους. Ὑστερώτερα λησιμονώντας τί εἶπε, κάνει τοὺς δυὸ τέσσερες, ἀργότερα οἱ τέσσερες γίνονται ἑπτὰ, οἱ ἑπτὰ ὄχτῳ οἱ ὄχτῳ ἔπειτα δεκατέσσερες. Τὸν σταματᾶνε ἔδῳ γιὰτὶ ἂν τὸν ἔφηναν μπορούσε νὰ πῆ ἀξιόλογο, πῶς τάβαλλε μ' ὄλοκληρο στρατό. Σὺν πιναστῇ στὴς ψευτιές του δὲ χάνει τὸ θάρρος του καὶ τὸ κέρι του μὰ πρῶτος πρῶτος γελάει γιὰ τοὺς φαρμακρονισμούς του. «Ἀδέρφια μου, παλληκαράδες μου, παιδιὰ μου, χρυσὸς μου καρδιές ἐμπρὸς ἂς εἶμαστε εὐθυμοί, ἂς παίξουμε καμιά φάρσα». Μιμῆται τόσο φυσικὰ τὸ ὄρος τοῦ Ἐρρίκου ποὺ μπορούσαν νὰ τὸν πάρουν γιὰ βασιλιά ἢ γιὰ ἠθοποιό. Αὐτὸς ὁ ἀγαθὸς χοντροάνθρωπος, ὁ κοιλαρᾶς, ὁ θρασύδειλος, ὁ κυνικός, ὁ φωνακλᾶς, ὁ μεθύστακας, ὁ ἀκόλαστος, ὁ ποιητὴς τοῦ καπηλειοῦ εἶν' ἓνας ἀπ' τοὺς πῖο ἀγαπημένους τύπους τοῦ Σαίξπηρ. Γιὰτὶ τὰ ἦθη του εἶναι παρμένα ἀπ' τὴν καθαρὴ φύση καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Σαίξπηρ συγγενεῖ μὲ τὸ πνεῦμα του».

*

Ὁ Θείσος Παντοπούλου ἀνάλαβε νὰ παίξῃ τὸ ἔργο αὐτὸ κι' ὁ ἴδιος ὁ Παντόπουλος νὰ διαπλάσῃ τὸ ρόλο τοῦ Φάλσταφ. Περιττὸ νὰ ποῦμε ὅτι ἀπ' ὅλο τὸν ἄλλο θίασο δὲν περιμέναμε τίποτα, περιμέναμε ὅμως πολλὰ ἀπ' τὸν Παντόπουλο. Καὶ τὸ κορμὶ του, κι' ἡ φωνή του, κ' οἱ τρόποι του, ὅλα τὸν ἰδειχναν ἀξιώτατο γιὰ νὰ ζωντανέψῃ τὸν ἥρωα τοῦ Σαίξπηρ. Γελαστήκαμε! Ὁ κ. Παντόπουλος ἢ δὲ θέλησε ἢ δὲν μπόρεσε, ἀδιάφορο, ἐσμείωσε μιὰ κλασικὴ ἀποτυχία. Κ' εἶναι κρίμα πολὺ κρίμα γιὰτὶ ἀφοῦ δὲν μπόρεσε ὁ Παντόπουλος ποιὸς ἄλλος θὰ μπόρῃσει!

Ἀπ' τοὺς ἄλλους ἡ Κα Κύρου—Κερά Σβέλτα προσπαθῆσε κάτι νὰ φτιάξῃ καὶ κάπως τὸ κατάφερε.

*

Ὅσο γιὰ τὴ μοναδικὴ μετάφραση τοῦ κ. Ποριώτη φτάνει νὰ ποῦμε ὅτι ὁ Σαίξπηρ δλόκληρος, αὐτοῦσιος, μ' ὄλη του τὴ ζωὴ, τὴν τέχνη του, τὸ λεχτικὸ του, τὸ ξεχωριστό του, στραγιέχτηκε ἀπ' τὰ Ἑγγλέζικα στὰ Ρωμαίικα χωρὶς οὔτε σταγόνα τῆς Θείας του Τέχνης νὰ χυθῇ ὄξω. Τοῦ κ. Ποριώτη σφίγγουμε θερμὰ τὸ χέρι του. Τούλάχιστο ἂν τὸ Νεοελληνικὸ Θέατρο δὲν ἀποχτήσῃ πρωτό-

* Ἐρρίκος IV πρ. IV σκ. II.

τυπα ἔργα ἂς ἔχει ἄξιες μεταφράσεις. Εἶναι κ' αὐτὸ πολὺ!

*

Πολὺ ὁμορφο τὸ «Τζιτζικι» ποὺ ἔπαιξε ἡ κ. Μ. Κοτοπούλη. Ἀπὸ τὸ πρόγραμμα φαίνεται πῶς τὸ ἔργο εἶναι τῆς Γ. Σάνδ, πιθανότερο ὅμως εἶναι πῶς τραβήχτηκε ἀπὸ κάποιον δῆγημά της παρὰ πῶς φτιάχτηκε ἀπ' τὴν ἴδια γιὰ τὸ θέατρο. Ἐνα δλόκληρο παθητικὸ ρομάντζο ἀπλωμένο στὴ σκηνή, μ' ἀρκετὴ τέχνη καὶ μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον.

Ἡ κ. Κοτοπούλη ἔπαιξε λαμπρὰ. Καλοὶ εἶταν κι' οἱ ἄλλοι ἠθοποιοί, μελετημένοι καὶ προσεχτικοί.

Λ. ΣΙΓΑΝΟΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

(Γιὰ κανέναν καὶ γιὰ πολλοὺς ποιητάδες).

Ἡ τύχη σου ἀγάπησε καὶ σοῦπε: γράψε στίχους! Καὶ μπερδεψὲς τὴ γλῶσσα σου γιὰ νὰ φανῆς σοφός, Γιὰτὶ ἂν τὴν ἔγραφες πρὸς τὴ σκέψη σου, μὰ τότες Ἀμέσως θὰ σὲ νοιώθαι πῶς εἶσανε κούτσος.

Γ. Σ. ΖΟΥΦΡΕΣ

ΜΙΑ ΝΙΚΗ

Ἐνα δίχτυ ἀπὸ φίδια φαρμακερὰ τριγύριζε δέκα χρόνια τὴ Δημοκρατία στὴ Γαλλία γιὰ νὰ τὴν πνίξῃ. Ἡ ἀυπόθεση Δρέιφους εἶτανε μιὰ ἐφκαιρία γι' ἄφτὸ τὸ πνίξιμο.

Ἐνα λοχαγὸ τὸν ἀρπαξαν, τὸν δίκασαν, τὸν στείλανε στὸ κάτεργο γιὰ προδότη. Εἶταν ἔβραϊος. Ὅταν βρεθῆκανε μερικοὶ νὰ φωνάζουν πῶς στείλανε στὸ κάτεργο ἓναν ἀθῶο, ἐκεῖνοι ποὺ τὸν δίκασαν ἔαφνιαστήκανε, θυμώσανε, τρίξανε τὰ δόντια καὶ λίγο λίγο κατρακυλήσανε σ' ὅλες τίς ἀτιμίες, σ' ὅλες τίς ψευτιές καὶ δὲ σταματήσαν οὔτε στὴς πλαστογραφίας τὸν κατήφορο γιὰ νὰ μὴ φανοῦν ὅτι γελάστηκαν ἄφτοι οἱ τρανοὶ γαλιανάδες ποὺ θέλουν ἀκόμα καὶ μέσα σὲ μιὰ Δημοκρατία νᾶναι τάξη ξεχωριστὴ μὲ προνόμια, ἄφτοι ποὺ θαρροῦνε ἀκόμα ὅτι ἄμα ἀποφασίσουνε κάτι τι εἶναι σὺν τὸ «Ἀλά-Θητο» τοῦ Πάπα, ποὺ δὲ θέλουνε κανένα ἔλεγχον τῆς Πολιτείας στοῦ σπαθιοῦ καὶ τοῦ γαλιονιοῦ τὰ καμώματα. Στείλανε ἓναν ἀθῶο στὸ κάτεργο; Καλοσταλμένος ἀφοῦ μάλιστα εἶτανε καὶ ἔβραϊος.

Προδότες ὅσοι τολμήσανε νὰ βγάλουνε φωνὴ γι' ἄφτὸνα. Ἀνοίξανε ὅλες τῆς μεσαιωνικῆς σκοτεινίας τίς βρύσες γιὰ νὰ ποτίσουνε τὸ λαὸ μὲ λόγια, νὰ τὸν ξεγελάσουνε, νὰ τὸν ναρκώσουνε, νὰ τὸν τυφλώσουνε.

Ὅταν οἱ πρῶτες φωνές γιὰ τὴν Ἀλήθεια ἀκουστήκανε, ξεπροβάλανε κι' ἀρχίσανε νὰ φωνάζουνε γιὰ τὸ στρατό, γιὰ τὸ γόητρό του, γιὰ τὴν τιμὴ του, ἄφτοι ποὺ λερῶσανε καὶ στρατὸ καὶ γόητρο καὶ τιμὴ.

Ἵπουργοί, στρατηγοί, συνταγματάρχηδες, ταγματάρχηδες βγάλανε φωνές ἄγριες καὶ σκορπίσανε σὺν μιὰ τρομοκρατία. Ἀλλοίμονο σ' ὅποιον δὲν ἔλεγε πῶς ὁ Δρέιφους καλὰ δικάστηκε καὶ δικαία πῆγε στὸ κάτεργο. Βρήκανε τότε ἐφκαιρία ὅσοι θέλανε νὰ πνίξουνε τὴ Δημοκρατία καὶ βρήκανε πάτημα γιὰ νέο ἔβραϊοπόλεμο, ποὺ εἶναι κι' ἄφτὸς μιὰ φαρμακερὴ ἀράχνη ποὺ τυλίγει τὸ νοῦ μέσα σὲ τόσο πολιτισμὸ.

Τὴν ἀυπόθεση ποὺ βάσταξε τόσα χρόνια τὴν διαλάθησανε οἱ ἐφημερίδες σ' ὄλον τὸν κόσμο ποὺ γύρισε τὰ μάτια του στὴ Γαλλία καὶ πρόσεχε νὰ δῆ τί θ' ἀπογίνη.

Ὁ πόλεμος ἄναψε τρανός. Πόλεμος τοῦ νοῦ γιὰ τὴ Δικαιοσύνη καὶ τὴν Ἀλήθεια.